

РОЗДІЛ 9. ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТІ

ВИКОРИСТАННЯ МОБІЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ ІНШОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ ЗОБУВАЧІВ ОСВІТИ У ВВНЗ

THE USE OF MOBILE TECHNOLOGIES IN THE PROCESS OF FOREIGN LANGUAGE TRAINING OF STUDENTS OF HIGHER MILITARY EDUCATIONAL ESTABLISHMENT

Ефективність та результативність у процесі навчання іноземній мові залежить від правильного вибору і доцільного використання засобів навчання. У статті розглянуто актуальність використання мобільних технологій та мобільних пристроїв у процесі навчання іноземній мові у відомчому вищому військовому навчальному закладі. Мобільні пристрої та технології вже стали абсолютно невід'ємною частиною всіх повсякденних аспектів життя сучасної людини. Відзначено, що сучасні засоби мобільної комунікації являють собою значний потенціал для розвитку професійної, мовної та іншомовної комунікативної компетентності здобувачів освіти у відомчому вищому військовому навчальному закладі. Наведено характеристику поняття «мобільне навчання». Мета статті – розглянути можливості використання мобільних пристроїв у навчанні іноземним мовам. Узагальнено досвід науковців із застосування мобільних пристроїв у процесі іншомовної підготовки. Розглянуто можливості використання мобільних засобів комунікації у процесі навчання іноземній мові, переваги та недоліки їх застосування. Зазначено, що особливістю використання мобільних засобів комунікації є можливість надання доступу до необхідної інформації та її обробка в будь-який час у будь-якому місці. Розглянуто проблему організації іншомовної підготовки здобувачів освіти у відомчому вищому військовому навчальному закладі з використанням проєктної технології навчання «Вебквест». Автори дійшли висновку, що використання мобільних телефонів як засобу навчання сприяє успішній роботі здобувачів освіти під час занять, тим самим підвищуючи їхню мотивацію до вивчення іноземної мови. Зроблено висновок про те, що в еру технологій інтеграція доступних мобільних засобів комунікації в освітній процес поліпшує загальну якість навчання іноземній мові у відомчому вищому військовому навчальному закладі.

Ключові слова: мобільне навчання, іноземна мова, мобільні засоби комунікації, мобільні технології, вебквест.

Achieving the objectives of a foreign language learning depends on appropriately chosen and used teaching aids. The article deals with the relevance of the use of mobile phones for the foreign language teaching in a departmental higher military educational establishment. Various gadgets and mobile technologies have integrated into our routine life and become its essential part. It is marked that modern facilities of mobile communication are considerable potential for the development of professional, linguistic and a foreign language communicative competence of cadets of a departmental higher military educational establishment. The educational potential of the use of mobile gadgets in a process of foreign language learning is analyzed. The concept of «mobile learning» has been described. The aim of the article is to consider the possibility of using mobile devices in the process of foreign languages learning. The authors analyze the academic literature related to the issues of the use of mobile devices in foreign languages learning process. Attention is drawn to the possibilities of using mobile devices in educational process, the advantages and disadvantages of their use in the process of a foreign language training. Their features are access to necessary information and opportunities to work with them anywhere anytime. The use of Web-quest learning project technology in the course of a foreign language training in a departmental higher military educational establishment is considered. It is noted that the use of mobile devices will improve the efficiency of the learning foreign languages. The authors of the article conclude that using mobile phones as a teaching aid contributes to cadets' successful studies, thereby improving their motivation to learn a foreign language. In the epoch of technologies any kinds of integration of available mobile devices in the course of foreign language training improves the general quality of teaching and learning foreign languages in a departmental higher military educational establishment.

Key words: mobile learning, a foreign language, mobile device, mobile technologies, Web-quest.

УДК 378.14

DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2021/36.53>

Дьомкін О.Л.,

старший викладач кафедри
романо-германських мов
Національної академії
Служби безпеки України

Петренко С.В.,

старший викладач кафедри
романо-германських мов
Національної академії
Служби безпеки України

Карасьова Л.А.,

канд. пед. наук,
доцент кафедри романо-германських мов
Національної академії
Служби безпеки України

Постановка проблеми в загальному вигляді.

Методи і засоби навчання іноземних мов постійно змінюються. Сучасні науково-педагогічні працівники, які викладають іноземну мову у закладах вищої освіти, не можуть ігнорувати використання нових технологій в освітньому процесі. Сьогодні більшість викладачів використовує електронні носії спільно з демонстраційними засобами під час читання лекцій, виступів, презентацій. Із розвитком

сервісів Web 2.0, таких як блог, вікі, соціальні мережі, стало можливим віртуальне навчання (e-learning). Переваги використання сервісів Web 2.0 у викладанні і вивченні іноземної мови безперечні, оскільки вони забезпечують не лише зручність і новизну, а й ефективність навчання, реальні практичні результати [4]. Контент навчальних соціальних сервісів динамічно розвивається завдяки організації інтерактивного зв'язку користувача із сайтом або іншими

користувачами, обміну аудіо-, відео- і текстовими файлами, результатом якого є створення користувачького контенту [5]. У розпорядженні здобувачів вищої освіти знаходиться та постійно збільшується й удосконалюється набір інструментів пошуку та обробки інформації, у тому числі іноземною мовою. Революція в розвитку цифрових технологій сприяла появі мобільного навчання (mobile learning або m-learning). Мобільні технології, включаючи мобільні телефони, кишенькові електронні словники, персональні цифрові помічники (PDA), MP3-плеєри та планшетні персональні комп'ютери (ПК), використовуються в освітніх цілях [8; 10].

Сьогодні науково-педагогічні працівники, які викладають іноземні мови у відомчому вищому військовому навчальному закладі, вміють користуватися перевагами інформаційних, мобільних та інших технологій, інтегрувати їх у процес викладання навчальної дисципліни. Технологічні пристрої надають потужні можливості для навчання іноземній мові, забезпечують упровадження нових підходів до процесу навчання, що сприяє розвитку професійних, творчих та комунікативних умінь та навичок.

Із розвитком мобільних технологій і створенням великої кількості різноманітних навчальних мовних додатків, з одного боку, і появою великої кількості так званих digital natives, представників молодого покоління, які практично зростають разом із технологічними пристроями – з іншого, популярність і розвиток даного виду навчання все більше поширюється [2; 4; 5].

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проблема використання інформаційних технологій в освіті не є новою і вже досить широко висвітлена у педагогічній науці. Із розвитком мобільних технологій окремі аспекти мобільного навчання неодноразово знаходили висвітлення в працях закордонних (Т. Андерсон, Дж. Тракслер, А. Авраменко, Д. Васьбієва, Т. Гулая, К. Капранчикова, С. Романова та ін.) і вітчизняних (М. Антонівська, В. Білоус, О. Мардаренко, Н. Скрипник та ін.) науковців. Проте відчувається брак праць, у яких би розглядалися питання практичного застосування мобільних пристроїв на занятті з іноземної мови у відомчих вищих військових навчальних закладах.

Мета статті – узагальнити можливі шляхи практичного використання мобільних пристроїв у процесі іноземної підготовки відомчого закладу вищої освіти.

Виклад основного матеріалу. Термін «мобільне навчання», або m-learning, включає у себе навчання за допомогою мобільних технологій. Це сучасний тип моделі навчання, що дає змогу здобувачам вищої освіти отримувати навчальні матеріали через бездротові телекомунікаційні мережі та в мережі Інтернет [3; 11; 12].

Мобільне навчання передбачає сформованість у здобувачів вищої освіти здатності навчатися в

будь-якому місці і в будь-який час за допомогою портативного електронного пристрою. Технологія вивчення іноземної мови із застосуванням доступних портативних мобільних пристроїв (MALL – Mobile-Assisted Language Learning) є підмножиною мобільного навчання [7, с. 289; 13; 14].

Мобільне навчання – один із найбільш зручних і затребуваних способів, що дають змогу опанувати вміння і навички роботи з іноземними текстами протягом усього життя. Це інтелектуальна технологія навчання іноземній мові, яка розвивається паралельно з удосконаленням інформаційно-комунікаційних технологій і надає необмежені інноваційні можливості.

Під мобільним навчанням іноземним мовам будемо розуміти форму організації процесу навчання та контролю, засновану на використанні мобільних пристроїв зв'язку (смартфонів, планшетних комп'ютерів тощо), за якої ті, хто навчається, у будь-якому місці і в будь-який час можуть формувати й удосконалювати мовні навички, розвивати мовні вміння (на основі засобів синхронної та асинхронної комунікації), формувати соціокультурну та міжкультурну компетентності з метою використання іноземної мови як засобу спілкування у соціально-побутовій та професійній сферах [6, с. 84].

Серед різних мобільних технологій мобільні телефони мають високий потенціал для вдосконалення процесу навчання іноземній мові. Здобувачі вищої освіти сьогодення живуть в епоху цифрових технологій. У співбесідах зі здобувачами освіти відомчого закладу вищої освіти ми з'ясували, що вони здебільшого використовують мобільні гаджети для здійснення телефонних дзвінків; спілкування у соціальних мережах або обміну повідомленнями (Skype, Telegram, Viber, WhatsApp тощо); написання електронних листів; обміну фотографіями та відеоповідомленнями; коментування постів та фотографій. Проте мобільні телефони є корисними не лише для особистих цілей, вони можуть сприяти підвищенню мотивації до навчання іноземним мовам. Мобільні пристрої (Wi-Fi, Bluetooth, камера), засоби синхронного та асинхронного зв'язку (електронна пошта) і навіть доступ до мережі Інтернет роблять мобільні телефони корисними для вивчення іноземної мови. Ми погоджуємося з думкою А. Авраменко [1] та К. Капранчикової [6], що мобільні телефони можуть представляти нове освітнє середовище у зв'язку з появою мобільних і бездротових технологій.

Хоча мобільними телефонами можуть не дозволяти користуватися в аудиторії, оскільки викладачі сприймають їх як пристрій, який може відволікати здобувачів освіти від процесу навчання іноземній мові, їх можливо перетворити на навчальний засіб, якщо науково-педагогічні працівники знають і вміють використовувати мобільні телефони для створення навчальних завдань.

Серед недоліків використання мобільних телефонів під час практичних занять з іноземної мови можемо зазначити такі: мобільні пристрої відволікають здобувачів освіти від заняття та заохочують списування; викладачі втрачають час, намагаючись устигнути спостерігати за здобувачами освіти під час заняття.

З іншого боку, застосування мобільних телефонів у процесі навчання іноземних мов дає можливість:

- забезпечити швидкий доступ до автентичних навчальних і довідкових ресурсів і програм в будь-який час і в будь-якому місці;
- створювати позитивний настрій і атмосферу співробітництва в аудиторії;
- підвищити мотивацію до вивчення іноземної мови;
- сприяти ефективному розвитку комунікативної, соціокультурної та інформаційно-комунікаційної компетентності здобувачів вищої освіти [1];
- науково-педагогічному працівнику ефективно проводити практичне заняття, використовуючи дидактичні можливості та функції мобільних пристроїв та технологій [9, с. 275–276].

Серед основних видів роботи з мобільними телефонами можна назвати такі: аудіо- або відео-запис фрагментів заняття з іноземної мови; пошук інформації в мережі Інтернет; використання різних навчальних програм, словників ABBYIngo, Multitran, Reverso, реурсу YouTube з різними освітніми цілями (відеосюжети з різної тематики, пісні іноземною мовою тощо); доступ до всесвітніх ресурсів Britishcouncil (подкасти із завданнями до них і т. ін.).

Виконання проєктів також хороший спосіб інтеграції мобільних пристроїв у процес вивчення іноземної мови в аудиторії та у позааудиторній самостійній роботі. Прикладами проєктів, які природним чином інтегрують використання мобільних засобів зв'язку в процесі іншомовної підготовки, можуть бути вебквести (мобільні квести) [1, с. 15–17]. На початковому етапі (I курс) ми використовували вебквести, що містять завдання на переказ. Це найпростіший приклад використання мобільних пристроїв на заняттях з іноземної мови з доступом до Інтернету як джерела інформації. Робота над вебквестом сприяє розвитку у здобувачів освіти вміння:

- здійснювати пошук інформації;
- виділяти ключові слова;
- відокремлювати основну інформацію від дургорядної;
- фіксувати необхідну інформацію;
- детально або скорочено викладати зміст прочитаного;
- узагальнювати інформацію з іншомовного тексту;
- виділяти факти, приклади, аргументи відповідно до поставлених питань;
- висловлювати й аргументувати свою точку зору;

- брати участь в обговоренні;
- робити висновки;
- уточнювати і деталізувати інформацію.

У процесі обговорення кінцевого продукту, презентації здобувачі освіти вчаться висловлювати свої думки, відстоювати свою точку зору, що відіграє важливу роль у формуванні мовних (фонетичних, граматичних і лексичних) навичок та розвитку усних видів мовленнєвої діяльності (навичок монологічного та діалогічного мовлення, а також аудіювання). Окрім того, дослідницька робота у процесі виконання вебквесту формує й удосконалює навички самостійної роботи здобувачів освіти відповідно до поставлених завдань.

Використання мобільних мультимедійних пристроїв для навчання іноземній мові є лише одним із методів, що стимулюють мотивацію здобувачів освіти у розвитку навичок володіння іноземною мовою. На нашу думку, інтеграція мобільних технологій і пристроїв у процесі іншомовної підготовки поліпшує загальну якість викладання і вивчення іноземних мов у відомчому закладі вищої освіти.

Висновки. Таким чином, застосування мобільних технологій і пристроїв дасть змогу істотно підвищити ефективність освітнього процесу шляхом забезпечення доступу до навчальних та довідкових ресурсів мережі Інтернет, організації взаємодії викладача зі здобувачами освіти. Гнучкість та негайний доступ до іншомовної інформації, необхідної для виконання здобувачами освіти конкретного завдання, наприклад вебквесту, дає змогу за допомогою мобільних пристроїв підвищити ефективність навчання іноземній мові. Використання мобільних технологій і пристроїв здобувачами вищої освіти потребує розроблення підходів до інтеграції мобільного навчання у традиційний освітній процес і застосування системної методики мобільного навчання, за допомогою якої можна реалізувати принципи гуманістичної педагогіки.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Авраменко А.П. Модель интеграции мобильных технологий в преподавание иностранных языков для развития устных видов речевой деятельности (английский язык) : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 ; МГУ имени М.В. Ломоносова. Москва, 2013. 23 с.
2. Антонівська М.О., Сарновська Н.І. Інтеграційний складник технологій у процесі викладання іноземної мови в ЗВО України. *Інноваційна педагогіка*. Вип. 32. Т. 2. С. 153–165.
3. Васьбієва Д.Г. Возможности интеграции мобильных технологий в процесс обучения иностранному языку в неязыковом вузе. *Филологические науки. Вопросы теории и практики*. 2016. № 5(59). Ч. 3. С. 193–195.
4. Гулая Т.М. Возможности интеграции современных Интернет-технологий в процесс обучения иностранному языку. *Проблемы современного образования* : сб. науч. трудов международной

научно-практической конференции. Прага : Социосфера. 2013. № 37. С. 70–74.

5. Гулая Т.М., Романова С.А. Применение интеллектуальных технологий обучения иностранному языку в открытой информационной образовательной среде. *Филологические науки. Вопросы теории и практики*. 2017. № 3(69). Ч. 2. С. 192–195.

6. Капраничкова К.В. Дидактические свойства и методические функции мобильных технологий в обучении иностранному языку. *Язык и культура*. 2014. № 1(129). С. 84–94.

7. Мардаренко О.В. Інтерактивні комунікативні технології освіти: мобільне навчання як нова технологія в підвищенні мовної компетенції студентів немовних ВНЗ. *Інформатика та математичні методи в моделюванні*. 2013. Т. 3. № 3. С. 288–293. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Itmm_2013_3_3_13.

8. Новосельцева Н.В. Мобильные технологии в организации самостоятельной работы по иностранному языку в неязыковом вузе. *Вестник Бурятского государственного университета*. 2017. Вып. 1. С. 172–179.

9. Скрипник Н. Про використання методів мобільного навчання при вивченні іноземної мови у немовних ЗВО. *Науковий вісник МНУ імені В.О. Сухомлинського. Педагогічні науки*. 2019. № 2. С. 274–278.

10. Чистобаева Л.В. Использование мобильных мультимедийных устройств для аудиторного обучения иностранному языку в вузе. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/ispolzovanie-mobilnyh-multimediynyh-ustroystv-dlya-auditornogo-obucheniya-inostrannomu-yazyku-v-vuze>.

11. Brown T., Mbatl L. Mobile learning: Moving past the Myths and Embracing the Opportunities. *International Review of Research in Open and Distributed Learning*. Vol. 16. № 2. P. 113–135.

12. Crow R. Switching Gears: Moving from e-Learning to m-Learning. *MERLOT Journal of Online Learning and Teaching*. 2018. Vol. 6. № 1. P. 268–278.

13. Lindaman D., Nolan D. Mobile-assisted language learning: application development projects within reach for language teachers. *LALLT Journal of Language Learning Technologies*. Vol. 45(1). P. 1–22. URL: https://www.researchgate.net/publication/317267449_Mobile-Assisted_Language_Learning_Application_Development_Projects_Within_Reach_for_Language_Teachers.

14. Miangah T., Nezarat A. Mobile-Assisted Language Learning. *International Journal of Distributed and Parallel Systems (IJDPS)*. Vol. 3. № 1. 2012. URL: https://www.researchgate.net/publication/271600581_Mobile-Assisted_Language_Learning.